

European Accredited Psychotherapy Training Institute – Gestalt
Psychotherapy Training Institute Malta (EAPTI-GPTIM)
Profesionalni doktorat iz geštalt psihoterapije

➤ Kvalitativna analiza iskustva suočavanja sa neverstvom i procesa isceljenja kod prevarene žene srednjih godina ➤

Doktorand: Marija J. Krivačić

Motivacija za bavljenje temom neverstva

- (Sve)prisutnost teme u okruženju i terapijskom polju
- (Geštalt) polje znanja o fenomenu teorijski i empirijski nepokriveno
- Tema neverstva postaje figura

- Fenomen neverstva složen, bez jedinstvenog određenja, oblikovan kontekstom
- Iskustvo neverstva dugotrajano i traumatsko, destruirira self, odnos i širi sistem

Lična motivacija za istraživanje ove teme...

Da li se dobro orijentišem u radu sa klijentima koji prolaze iskustvo neverstva u partnerskom odnosu?

Kako da potkrepim svoje uverenje i iskustvo da suočavanje sa neverstvom nosi potencijal za rast i razvoj selfa partnera i selfa para?

Cilj ovog istraživanja

Razumeti i konceptualizovati proces suočavanja sa neverstvom u partnerskom odnosu i proces isceljenja kod prevarenih žena srednjih godina

...kao grund

Sistematizacija pregleda literature

➤ Fenomen neverstva u širem socio-kulturnom kontekstu

Očekivanja od braka: sigurnost/uzbuđenje

➤ Različita određenja fenomena

➤ Teorijske perspektive - Terapijski pristupi

Teorija afektivne vezanosti :: kognitivno-bihejvioralna teorija

systemska porodična teorija :: teorija objektivnih odnosa :: geštalt teorijska perspektiva

Meta - perspektiva

➤ Ko-konstruisanje značenja neverstva: socio-kulturna perspektiva

Empirijska istraživanja – perspektiva subjekata

Tajnost :: seksualna „alhemija“ :: emocionalna angažovanost

3 konstitutivna
elementa

Sistematizacija pregleda literature

➤ Iskustvo suočavanja sa neverstvom

➤ istraživanje značajnih aspekata iskustva

retrospektiva-pozadina-uticaj-prevazilaženje

➤ perspektive iz lokalnog konteksta

„neverstvo kao životni neuspeh“

➤ Konceptualizacija iskustva suočavanja sa neverstvom i isceljenja koju donose različiti autori i empirijske studije ➤

Neverstvo iz geštaltističke perspektive

➤ Partnerski odnos - susretanje uronjeno u kontekst (Yontef, 2008)

➤ Dinamika partnerskog odnosa (Bronwell, 2018)

pokret okretanja sebi - **posezanje za partnerom** - **prihvatanje situacije i graunda**

Tri domena iskustva (O'Neil, 2015)

- unutrašnji doživljaj svakog od partnera
- neposredno iskustvo u odnosu
- iskustva selfa para, entiteta „MI“

Kriza kao potencijal za transformaciju
Neverstvo kao relacionala trauma

Otkrivanje figure i pozadine neverstva -
terapijske intervencije

Konceptualizacija iskustva suočavanja i isceljenja

Konsenzus: kompleksno i nelinearno iskustvo;
specifično za osobu i par, kontekstualno... Ipak, uočavaju se neke tendencije:

➤ U procesu suočavanja sa neverstvom

- 1) **Faza krize** - šoka, eskalacije, neposrednih posledica otkrivanja neverstva
- 2) **Faza traganja za značenjem** - zašto je do neverstva došlo, šta ono donosi
- 3) **Faza razrešenja** - pregovaranje o ishodu, opraštanje, kretanje dalje

➤ U procesu isceljenja

- 1) Davanje **smisla** neverstvu
- 2) **Zaokruživanje** iskustva
- 3) **Oporavak** i opraštanje

Suočavanje sa neverstvom i isceljenje kao:

Uceljivanje kapaciteta kreativne adaptacije prevarene žene kroz

- uvažavanje da se neverstvo dogodilo,
 - davanje smisla celokupnom iskustvu,
 - njegovu asimilaciju i integraciju, koja postaje graund i snaga za uceljivanje selfa i
 - otvaranje mogućnosti susreta sa drugim na nov način.

Svrha ovog rada ➤

Da se istraži struktura i dinamika:

- procesa suočavanja sa neverstvom u partnerskom odnosu, kroz koji prolazi prevarena žena srednjih godina, kao i
- procesa isceljenja nakon neverstva i promena koje ovo iskustvo ženi donosi

➤ Žene srednjih godina kao subjekti istraživanja:

- žene koje su lično prolazile kroz ove procese ➤ najverodostojnije mogu doneti uvide o fenomenu
- srednje životno doba kao posebno osetljivo
- žene srednjih godina često dolaze na terapiju sa ovom temom

I
S
T
R
A
Ž
I
V
A
Č
K
A

1. Koja je **subjektivna percepcija** prevarenih žena srednjih godina o sopstvenom **iskustvu suočavanja** sa neverstvom od strane partnera?
2. Koja je **subjektivna percepcija** prevarenih žena srednjih godina **o procesu isceljenja** nakon neverstva i promenama koje ono donosi?
3. Na koji način **spoljašnji činioci i elementi iz pozadinskog polja** utiču na proces suočavanja sa neverstvom i isceljenja žena?
4. **Da li postoji razlika** u procesima suočavanja i isceljenja kod ispitanica terapeutkinja i ispitanica klijentkinja u geštalt terapiji i u čemu se ona ogleda?
5. Na koji način se može **konceptualizovati struktura i dinamika procesa** suočavanja sa neverstvom i isceljenja?

➤ Pretpostavke o mogućim rezultatima ➤

- proces suočavanja i isceljenja odvija se prema određenim fazama
- otkriće se ključne tačke obrta u procesu suočavanja i isceljenja
- rezultati istraživanja neće biti fundamentalno različiti kod različitih ispitanica
- istraživanje će dati uvide korisne za terapeute praktičare

Teorija utemeljena na iskustvu kao metodološki okvir

(Glaser & Strauss, 1967; Strauss & Corbin, 1994; Glaser, 1996)

- Kvalitativni pristup, koji nije kontradiktoran sa kvantitativnim pristupom

Cilj ovog pristupa:

*otkriti celokupnu prirodu i tok
socijalno-psiholoških procesa*

(„uhvatiti upravo ono što se dešava“)

značenja i strategije subjekata - faktore
- efekte na subjekte i interakcije

Težnja:

*uvažiti raznolikost konteksta i
individualnih specifičnosti*, a
istovremeno otkrivati postojeće
zajedničke tendencije subjekata koje
se mogu prepoznati u okviru
određenog fenomena

„Uхватiti“ apstraktniji proces u kome su individualna iskustva specifični primeri tog procesa.

Teorija utemeljena na iskustvu kao metodološki okvir

- Utemeljena teorija je **izranjajuća**, a ne unapred definisana
- Teorija je rezultat sistematskog prikupljanja i analize podataka, uz uverenje da su **određene tendencije** već implicitno sadržane u iskustvu
- **Uvažavanje konteksta** iz koga su podaci generisani; **kompleksnosti**, povezanosti, kao i kontradiktornosti podataka; višestruko kodiranje
- Postdiktivno zaključivanje

Prikupljanje i analiza podataka

Uzorak

- Uzorkovanje: procesno teoretsko, svrsishodno

6 ispitanica (42-60 god)

dve podgrupe

3 geštalt terapeutkinje

3 klijentkinje

2020-2023

- Mapiranje znanja
- Pilot istraživanje
- I faza: Suočavanje
- II faza: Isceljenje
- III faza: Činioci
- Analiza podataka
- Generisanje konceptualnog okvira
- Diskusija

T
O
K

P
R
O
C
E
S
A

Tehnike
Istraživanja

Dubinski
polustrukt.
Intervju (3)

Studije
slučaja (6)

Analiza podataka

Priprema za analizu podataka:
preduslovi za *etičku prisutnost* i
teorijsku otvorenost

Koraci u analizi podataka:

- Analiza individualnih iskustava ispitanica
- Mapiranje značenjskih celina (kategorija)
 - Upoređivanje i integrisanje iskustva ispitanica (po kategorijama)
 - Izdvajanje ključnih ideja i koncepata
- Pročišćavanje kategorija procesa (konzistentnost, varijacije) i analiza šireg konteksta
 - Građenje konceptualnog okvira (utemeljene teorije)

Etički principi

- Informisanost o procesu istraživanja i dobrovoljnost učešća
- Osiguranje privatnosti, poverljivosti i zaštite podataka
- Dobrobit od učešća u istraživanju nasuprot rizicima
- Adresiranje rizika tokom procesa istraživanja
- Držanje granice između uloge istraživačice i terapeutkinje
- Kvalitet odnosa između istraživačice i ispitanica
- Samorefleksivnost i transparentnost
- Kolaborativna refleksivnost

➤ REZULTATI ISTRAŽIVANJA

1. Određenje neverstva iz perspektive ispitanica

- različita viđenja i doživljaj fenomena neverstva
- emocionalni aspekt istaknut u prvi plan (posebno terapeutkinje)
- trajnost neverstva kao značajan faktor
- izdaja na više polja
- seksualni aspekt neverstva

2. Suočavanje sa neverstvom – percepcija ispitanica

Lična perspektiva svake od ispitanica

Aspekti iskustva koji se posmatraju: osećanja/stanja; doživljaj u telu; misli/potrebe/brige; ponašanja; strategije odgovora u datoj situaciji; metafora

Iskustvo se posmatra u okviru svakog od *šest mapiranih značajnih, zajedničkih perioda u procesu suočavanja:*

- 1) saznanje i suočavanje sa partnerom;
- 2) borba za partnera/porodicu;
- 3) okretanje sebi i/ili odnosu;
- 4) ponovno suočavanje i rušenje iluzija;
- 5) donošenje odluke i 6) osvajanje slobode

SINTEZA REZULTATA

Sintetizovani narativi ispitanica prema značajnim, zajedničkim periodima u procesu suočavanja

3. Proces isceljenja – percepcija ispitanica

➤ Lična perspektiva svake od ispitanica

Aspekti iskustva koji se posmatraju: osećanja/stanja; doživljaj u telu; misli/potrebe/brige; ponašanja; značajni događaji u okruženju i u terapijskom procesu

- Iskustvo se posmatra u okviru na mapirane *ključne intrapsihičke momente:*

- 1) davanje oduška sebi;
- 2) svest o sopstvenim sposobnostima i prestanak straha;
- 3) prihvatanje realnosti da se prevara desila;
- 4) separacija od partnera i osamostaljivanje; 5) buđenje životne energije, ženskog bića i ljubavi prema sebi i 6) pojava „izvorne žene“

SINTEZA REZULTATA

Sintetizovani narativi ispitanica prema ključnim intrapsihičkim momentima

Lične teorije ispitanica o procesu isceljenja

➤ Jedna lična teorija:

...Od jedne potpune dezintegriranosti, gubitka tla pod nogama, izgubljenog identiteta, jedne pocepanosti... Do sastavljanja i lepljenja parčića, kao ona vaza koja je sastavljena od delova i ima zlatne šavove. Nešto, što je bilo pocepano, polupano, sad je novo... Ima ožiljke, ali oni su zlatni. To je isceljenje, to iskustvo ne nestaje, ne zaboravlja se, već dobija drugi smisao.

To je, nekako, neka nova snaga. Nova celina... Jer osoba nije ista..., u nečemu je nova, a opet stara... Ima te zlatne niti, da ne zaboravi. **Zacelila je, štaviše, sija. Na nov način.**

4. Činioci koji utiču na suočavanje i isceljenje

Činioci iz polja primarnih porodica

- *Transgeneracijsko iskustvo i odnos prema neverstvu*
- *Kvalitet partnerskih odnosa u primarnim porodicama*

Činioci iz partnerskog odnosa

- *Kvalitet dinamike partnerskog odnosa*
- *Osećaj (ne)sigurnosti u odnosu*
- *(Ne)zavisnost u odnosu*

Značajni činilac lične podrške (terapeutkinje)

- terapijska edukacija
- profesionalno polje kao sistem podrške

Kritični činioci:
Svi oblici nasilja

Priroda uticaja činilaca - nema linearne uzročnosti, već *sadejstva*: kontekstualnih faktora - individualnih specifičnosti ispitanica - jedinstvenosti partnerskog odnosa

5. Razlike između dve grupe ispitanica

Ključne razlike:

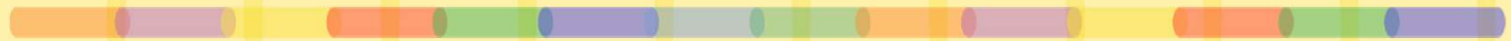
- Trajanje celokupnog procesa suočavanja i isceljenja
- Dinamika trećeg perioda suočavanja sa neverstvom
- Tendencije u (ne)prihvatanju realnosti prevare i odgovoru na nju

- Doživljaj značajnih intrapsihičkih zaokreta u procesu isceljenja
- Pozadinski činioci koji utiču na ovaj proces

Konceptualni okvir

LIMINALNO ISKUSTVO kao konceptualni okvir

Liminalno iskustvo kao konceptualni okvir

integriše rezultate istraživanja i omogućava obuhvatanje opštijih tendencija fenomena

Suočavanje sa neverstvom
kao liminalno iskustvo

Karakteristike liminalnog iskustva

- Živi se u *periodima značajnih životnih prekretnica*, promena, prekida... (Stenner, 2017)
- *Urušava postojeći poredak*, dovodi realnost u pitanje, prekida kontinuitet vremena, aktere uvodi u polje neizvesnosti, svojim intenzitetom se nameće kao centralna figura
- Iskustvo koje je *procesno, relaciono i kompleksno*

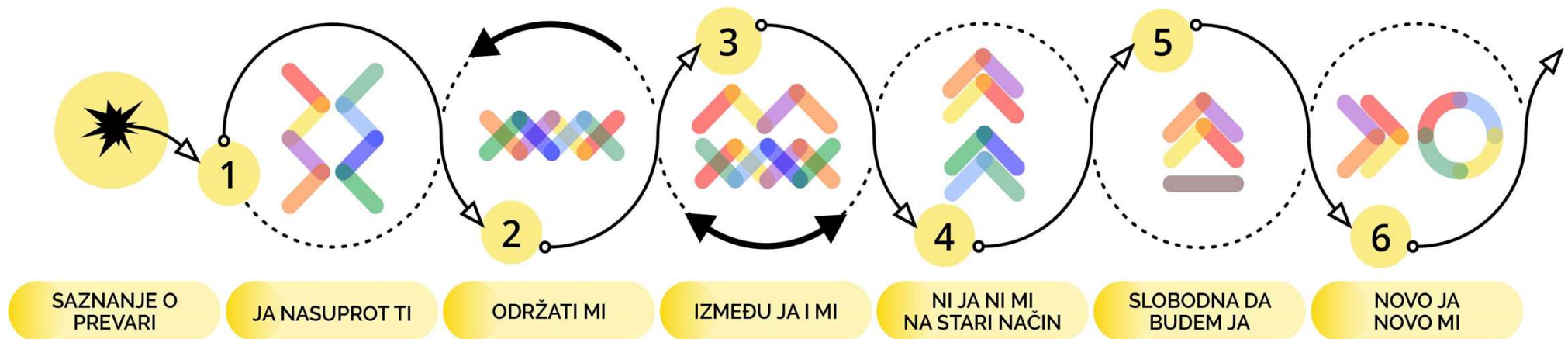
➤ Dinamička struktura procesa suočavanja sa neverstvom

Posmatra se kroz prizmu liminalnog iskustva, koje se odvija tako što:

- žene prolaze kroz šest kvalitativno različitih perioda suočavanja
- u kojima se odvijaju određeni intrapsihički i relacioni procesi (karakteristični za svaki period koji nose pokrete isceljenja)
- iskustvo posmatra iz geštaltističke perspektive SOS modela (Denham-Vaughan and Chidiac, 2013) - na nivou selfa/relacije/konteksta

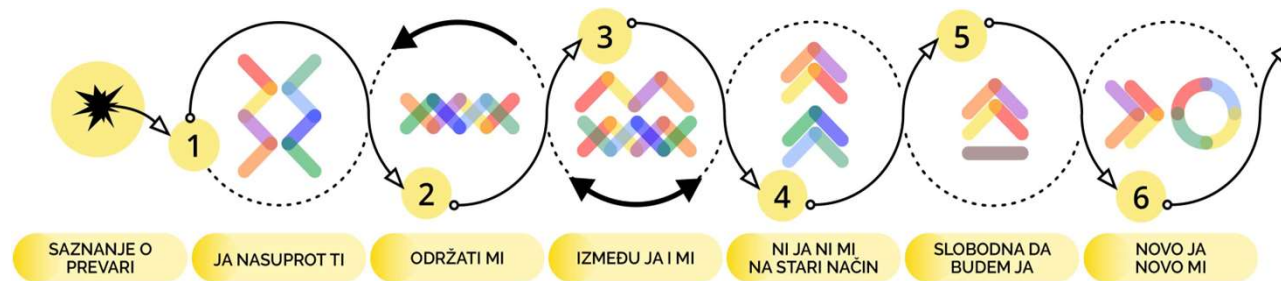

Dinamička struktura procesa suočavanja sa neverstvom

Shema: Tok i periodi liminalnog iskustva suočavanja sa neverstvom

Dinamička struktura procesa suočavanja sa neverstvom

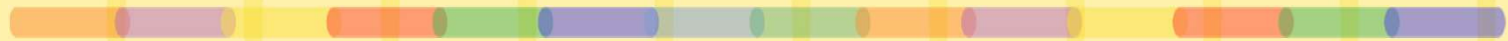

Šema prikazuje:

- različit kvalitet bivanja u partnerskoj relaciji* nakon saznanja o prevari - biti nasuprot - održati se zajedno - biti između selfa i relacije - menjati relaciju - donositi sebe na različit način - postajati zajedno na nov, kreativan način.
- različit odnos prema sebi i različite persone* (prevarene žene, voljene žene, samostalne žene, oslobođene žene, „izvorne žene“)
- kroz re-konfiguraciju vremena* (sadašnjost suočavanja - vraćanje prošlosti - oscilovanje između prošlosti i sadašnjosti - okretanje ka budućnosti - građenje budućnosti - prisustvo u „sada i ovde“).

Implikacije za terapijsku praksu

Implikacije za terapijsku praksu

Opšte smernice

- Složenost procesa suočavanja sa neverstvom u partnerskom odnosu
- Terapija kao podrška u liminalnom iskustvu suočavanja sa neverstvom
- Pokreti isceljenja
- U susretu sa klijentkinjom
- Posebna osetljivost za rad sa traumom i nasiljem
- Traganje za smislom prevare i sagledavanje dobiti
- Samorefleksivnost terapeuta

Smernice prema periodima suočavanja

- Manifestacija dominantnih procesa tokom svakog perioda
- Preporuke za terapijske intervencije u odnosu na self
- Preporuke za terapijske intervencije u odnosu na relaciju
- Preporuke za terapijske intervencije u odnosu na kontekst
- Ključni uvidi kao orijentir za terapijsku praksu

Diskusija rezultata

-
- **Zaključci istraživanja u postojećem polju znanja:** a) Proces suočavanja sa neverstvom i njegov tok; b) Karakteristike iskustava prevarenih žena; c) Suočavanje sa neverstvom kao traumatsko iskustvo; d) Uticaj šireg polja patrijarhalne kulture; i e) Rizik od nasilja
 - **Ograničenja studije:** metodološka ograničenja utemeljene teorije; odabranog uzorka; izdvojene teme i kategorije; učešće ispitanica; prirodu podataka; ulogu istraživačice,
 - **Predlozi za dalja istraživanja:** dublje istraživanje pojedinih aspekata fenomena; proširivanje i varijacija uzorka; poređenje različitih grupa ispitanika; uključivanje različitih teoretskih i terapijskih perspektiva; akciono istraživanje fenomena i praćenje i unapređivanje terapijske prakse.

Završna reč

Kako završavam ovo putovanje sa osećajem smisla?

- Uzajamno utemeljivanje geštalt koncepata i neposrednog životnog iskustva
- Znanja iz prakse u dijalogu sa teorijskim znanjima i iskustvima ispitanica –
➤ konceptualizacija jednog mogućeg razumevanja fenomena
- Validacija geštalt koncepata i terapijske prakse
- Značaj istraživanja za edukaciju terapeuta i etičku praksu
- Potencijal istraživanja da bude značajno za same učesnike
- Lična transformacija u terapeutkinju-istraživačicu!

HVALA NA PAŽNJI!

